

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНИХ ПРОБЛЕМ МЕХАНІКИ І МАТЕМАТИКИ ім.
Я.С. ПІДСТРИГАЧА

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН
виконання освітньо-наукової програми
підготовки доктора філософії

Прізвище, ім'я, по-батькові аспіранта

Цяпа Олександр Васильович

Шифр та назва спеціальності (за якою навчається)

113 прикладна математика

Форма навчання: денна

Відділ _____

Тема дисертаційного дослідження

(вказати дату, № протоколу затвердження Вченою радою інституту)

Математичне моделювання оцінок характеристик ефективності портфеля

Науковий керівник (прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь та вчене звання)

Заболоцький Тарас Миколайович, доктор економічних наук, професор

5. Термін навчання з “ 1 ” листопада 2022 р. по “ 31 ” жовтня 2026 р.

Наказ про зарахування до аспірантури

№ 43 к від “ 24 ” жовтня 2022 р.

ОБҐРУНТУВАННЯ
вибору теми дисертаційної роботи доктора філософії

Теорія оптимізації портфеля - сукупності акцій, облігацій та фінансових деривативів, що утримуються інвесторами або фінансовими установами з метою диверсифікації ризиків та отримання прибутку, є однією з найактуальніших тем у сфері фінансових досліджень. Інвестор приймає рішення на основі оцінок характеристик портфеля, які є випадковими величинами. Звідси випливає необхідність детального статистичного аналізу оптимальних портфелів. Останні десятиріччя дослідження в основному зосереджені на аналізі портфелів, побудованих на мінімізації Value-at-Risk портфеля або максимізації його коефіцієнта Шарпа. В роботах Боднара та ін. (2012, 2013) враховано проблему невизначеності параметрів мінімального VaR портфеля та знайдено точні та асимптотичні розподіли характеристик мінімального VaR портфеля. В роботі Заболоцького (2016) наведено статистичний аналіз вибіркової оцінки довірчої ймовірності для VaR, за якої мінімальний VaR-портфель має бажану норму дохідності. Оскільки кожен ефективний портфель може бути представлений як мінімальний VaR-портфель, Боднар та ін. (2018) наводять аналітичні вирази для коефіцієнтів несхильності до ризику як функції довірчої ймовірності VaR та надають статистичний аналіз її оцінки. В роботі Боднар та Заболоцького (2013, 2017) досліджено властивості оптимального портфеля в сенсі максимізації портфельного коефіцієнта Шарпа та розроблено процедуру розрахунку ризику цього портфеля разом зі статистичним аналізом його оцінки. Заболоцький та ін. (2018) пропонують метод тестування мінімального VaR портфеля на оптимальність у випадку, коли в якості міри для розрахунку ризику використовується CVaR.

В останні роки статистичний аналіз оцінки бета-коефіцієнта портфеля відіграє важливу роль у фінансах як міра ризику портфеля порівняно з еталонним портфелем. Бета-коефіцієнт визначає відношення дохідності активу або дохідності портфеля до дохідності ринкового портфеля і відіграє центральну роль в теорії CAPM. Він може бути розрахований одним з двох способів: або як середньозважена величина бета-коефіцієнтів, розрахованих для кожного активу,

що входить до портфеля, або як регресія дохідності портфеля до дохідності ринкового портфеля. У роботі Боднар та ін. (2019) зазначено, що у випадку, коли ваги обох портфелів є постійними, бета портфеля повністю визначається коваріаційною матрицею дохідностей активів, та отримано точний скінченновибірковий розподіл вибіркової оцінки бета-коефіцієнта портфеля. Отриманий результат дозволяє кількісно оцінити похибку оцінки, яка присутня в коефіцієнті бета на практиці, а також вивести статистичний тест для бета портфеля. Для портфелів з випадковими вагами статистичні властивості вибіркової оцінки бета-коефіцієнта портфеля досліджено в роботах Ярошко та ін. (2021) для глобального портфеля мінімальної дисперсії, в роботах Заболоцький М., Заболоцький Т. (2019) для портфеля відношення Шарпа, в роботах Вітлінського та ін. (2022) для портфеля мінімального VaR.

Як у випадку визначення дисперсії, Value-at-Risk чи умовного Value-at-Risk портфеля, так і у випадку обчислення бета-коефіцієнта необхідним є знання параметрів розподілу вектора дохідностей активів включених у портфелі. На практиці ці параметри невідомі, а отже, при обчисленні ризику інвестор змушений опиратися на їх оцінки, які є випадковими величинами. За такого підходу отримані інвестором значення ризику є реалізаціями випадкової величини. Ігнорування цього може призвести до неправильної інтерпретації отриманих результатів, а отже, спричинити фінансові втрати. Мінімізація фінансових втрати і визначає актуальність проблеми дослідження та моделювання оцінок характеристик ефективності портфеля фінансових активів.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Голова Вченої Ради
Інституту прикладних проблем механіки і
математики ім. Я.С. Підстригача НАН України
академік НАН України

Р. М. Кушнір

(підпис)

“ 28 ” 12 2022 р.

**ЗАГАЛЬНИЙ ПЛАН
виконання освітньо-наукової програми
підготовки доктора філософії**

I. Індивідуальний навчальний план

Освітня складова (45 кредитів ЄКТС)

Дисципліни		Кількість кредитів ЄКТС	Форма контролю	Рік навчання
Цикл нормативної частини				
1.	ННД.01 «Іноземна мова»	8	залік/іспит	I
2.	ННД.02 «Філософія»	4	іспит	I
3.	ННД.03 «Організація наукової діяльності»	2	іспит/залік	I
Сума кредитів ЄКТС		14		
Цикл професійної наукової підготовки (вказати назви дисциплін з навчального плану та прописати кількість кредитів ЄКТС)				
1.		4		I
2.		4		I
3.		4		I
Сума кредитів ЄКТС		12		
Цикл дисциплін за вибором аспіранта (вказати назву дисципліни з навчального плану, прописати кількість кредитів ЄКТС)				
1.		3		II
2.		4		II
3.		4		II
4.		4		II
5.		4		II
Сума кредитів ЄКТС		19		
Загальна сума кредитів ЄКТС		45		

II. Індивідуальний план наукової роботи

(науково-дослідницька робота аспіранта розпочинається з 1 листопада і триває впродовж всього терміну навчання)

№ п/п	Зміст та обсяг науково-дослідницької діяльності аспіранта	Термін виконання
1.	Затвердження Вченою радою інституту теми дисертації доктора філософії	до 31 січня поточного року (упродовж 2-х місяців після зарахування)
2.	Проведення науково-дослідницької роботи за темою дослідження. Виконання дисертації доктора філософії	I-IV роки навчання
3.	Публікація статей за темою дисертації доктора філософії: не менше 5 статей у фахових виданнях з обраної спеціальності, серед яких не менше 1 статті в міжнародних реферованих журналах, що індексовані в наукометричних базах	I-IV роки навчання
4.	Апробація результатів дисертаційного дослідження доктора філософії: <ul style="list-style-type: none"> участь у роботі міжнародних та вітчизняних наукових конференцій; публікація не менше 3-х тез за результатами участі у роботі наукових конференцій	I-IV роки навчання

III. Підсумкова атестація

№ п/п	Форми підсумкової атестації	Термін виконання
1.	Виступ на семінарі Інституту	IV рік навчання
2.	Захист дисертації доктора філософії	IV рік навчання

Аспірант _____
(підпис)

“ _____ ” _____ 20 _____ рік

Науковий керівник _____
(підпис)

“ _____ ” _____ 20 _____ рік

І РІК НАВЧАННЯ

I. Індивідуальний навчальний план

Дисципліни		Сума балів	Кредитів ЄКТС	Форма контролю
Вивчення обов'язкових дисциплін				
1.	ННД.01 «Іноземна мова»	88	8	іспит (травень 20 <u>23</u> р.)
2.	ННД.02 «Філософія»	73	4	іспит (травень 20 <u>23</u> р.)
3.	ННД.03 «Організація наукової діяльності»	93	2	іспит (червень 20 <u>23</u> р.)
Загальна сума кредитів ЄКТС			14	
Вивчення дисциплін за вибором інституту (вказати назви дисциплін з навчального плану та прописати кількість кредитів ЄКТС)				
1.			4	іспит (листопад 20__ р.)
2.			4	іспит (листопад 20__ р.)
Загальна сума кредитів ЄКТС			8	

II. Індивідуальний план наукової роботи

(науково-дослідницька робота аспіранта розпочинається з 1 листопада і триває впродовж всього терміну навчання)

№ п/п	Зміст та обсяг науково-дослідницької діяльності аспіранта	Термін виконання	Оцінка виконання роботи науковим керівником
1.	Затвердження Вченою радою інституту теми дисертації доктора філософії	до 31.01.20 <u>23</u> р. (упродовж 3-х місяців після зарахування)	виконано
2.	Підготовка плану-проспекту дисертації доктора філософії	до 31.01.20 <u>23</u> р.	виконано
3.	Проведення наукових досліджень за темою дисертації доктора філософії	до 31.10.23	виконано
4.	Завершення I-го розділу дисертації доктора філософії	до 31.10.23	виконано
5.	Підготовка та подання у видавництво I статті за темою дисертації	до 31.10.23	виконано
6.	Публікація I тези за результатами участі у роботі наукової закордонної/вітчизняної конференції	до 31.10.23	виконано

Публікація статей та апробація результатів наукових досліджень

Кількість статей у вітчизняних фахових виданнях за обраною спеціальністю	
Кількість статей у міжнародних реферованих журналах, індексованих в наукометричних базах	
Кількість конференцій, в яких брав участь аспірант	1
Кількість опублікованих тез	2

Аспірант
(підпис)

“ ” 20__ рік

Науковий керівник
(підпис)

“ ” 20__ рік

Атестація аспіранта науковим керівником за I рік навчання

Запозначі на перший рік навчання науков. дисципліни виконали. За їх результатами аудиторської р. та згідно Комісії з оцінки програми оцінює оцінку до рр. у. Дисципліни з яких одержані оцінки виконали. Рекомендує атестувати та продовжити подальше навчання.

Висновок відділу

Проведено доповідь Статистичний аналіз оцінок характеристик окремих нормативів (з матеріалами першого року навчання). Хвалено методичний план першого року навчання в аспірантурі, рекомендуємо продовжити навчання в аспірантурі.

Протокол №2-2023

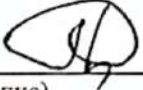
"30" жовтня 2023 р.

Висновок Вченої ради інституту

Атестувати аспіранта 1го року навчання Цягу О.В.

Протокол № 10

"31" жовтня 2023 р.

Директор інституту (підпис)

Р.М. Кушнір